

1

D e n í k Bedřicha Nykla z 1. světové války

Dne 28. října 1914 o 11. hodině večer odjezd z Olomouce.

29.10.1914 ráno snídaně v Bohumíně. O 3 hodině v Krakově menáž a v 9 hodin jsme vystoupili v Tarnově, tam v hul.kasárňách nocleh.

30.10.1914 ráno odchod a v městečku Dambrové jsme vařili oběd každý pro sebe. Chleba jsme dostali ráno, ale žádný si nepomyslil, že to mě být asi na 11 dní. Večer nocleh bez večeře ve vesnici.

31.10.1914 bez snídaně pochodováno až k samým aranícím do městečka Scučina. Tam prý snad došly zprávy, že naši od Ivanorodu couvou, tedy my obrátili směr a táhli při hranicích směrem ke Krakovu. Večer nocleh s hladným žaludkem ve vesnici Zelichov.

1.11.1914 pochodováno až do 1/2 2 hod. odpoledne. Na louce zase vaření oběda a nocleh ve vesnici Jagodníky. Večer jsme vařili v kuti čaj a zemáky.

2.11.1914 ráno o 7 hodině jsme překročili přes Vislu a odtuli se na ruské půdě. Zdali se snad ještě vrátim? Takové myšlenky kolovaly asi každému mozku. Pochedováno asi do 1/2 3 hod. odpoledne a ve městečku Kaziměř ubytování. Tam se sjelo mnoho vojska - asi 600 koní tam bylo přivedeno z Plzně. Každý hladný jako vlk snášel něco k snědku.

3.11.1914 jsme chodili s kol. Vyh. po vesnici a kupovali mléko a jiné. Bylo už slyšet houkání děl. Večer jsme povečeřeli zemáky a šli spát.

4.11.1914 ráno o 9 hodině odchod a pochodováno bez jídla až do večera do vesnice Slabošova. Tam jsme šel do kútě, koupil si mléko a chleba a uvařil si maso, které jsme fasovali.

5.11.1914 - pochod do vesnice Červěky, tam se uvařil oběd, ale už v polní kuchyni, která se vzala ve městě Skalměř, přes které jsme minuly den táhli. Po poledni zase tou samou cestou zpět do Slabošova. Před půlnoci počal jezdit trén a tak se silnice netrhla až druhý den do poledne.

6.11.1914 před polednem tam přitáhl náš pluk. Sešel jsem se tam s Ja S. a Jan. Tit. Před polednem odchod a večer nocleh v jednom dvoře. Tam už jsme stavěli polní stráže a slyšet bylo střelbu z pušek.

7.11.1914 ráno v 1/2 9 hod. jsme stáli ve dvoře a n. jednou ven a už se střílelo po kozíkách. Chránili jsme ústup našich. Pak zase pochováno do večera a nocleh pod celtami. Tam jsem se sešel s T. Nytkem.

8.11.1914 pochodováno přes Volbran a večeře ve vesnici Křivoplaty.

9.11.1914 ráno odchod za vesnicí do kopců a kopání zákopů do večera, k večeru menáž a do půlnoci jsem byl v zákopech a do rána nocleh pod celtama.

10.11.1914 zase na 2. místě kopání, k večeru menáž, ale bez chleba a nocleh v celtách.

11.11.1914 ráno nás konečně přidělili k setninám. Tam zase kopení a nocleh v zákopech, do rána silný dešť.

12.11.1914 jsme byli vystřídáni a odešli do vesnice. Tam se konečně fasoval chléb, 12 můžů štryců.

13.11.1914 ráno o 1/2 4 hod. káva a odchod, žádný nevěděl kam. Pochedováno od 1/2 9 hod. až přes poledne ve švaralinii až jsme narazili na nepřítele. Ponejprv to pískalo a hučelo doopravdy. Nepřítel zahnán a my zase ustupovali zpět, dosti značné ztráty. Kolega Vyhnanek raněn.

0 1/2 11 hod. menáž - polévka, maso a nocleh. Já ale o 12 hodině musel jít na polní stráž.

14.11.1914 o 3 hodině ráno odchod, o 8 hodině jsme dorazili do Křivoplat. Ubytování ve stodole.

15.11.1914 ráno odchod do sousední vesnice Kvasnicova a tam se exekiciovalo.

16.11.1914 večer v 8 hodin alarm a u lesa na poli jsme leželi jako rezerva do rána. Hrozná noc, země zmrzlá a my bez zakrytí.

17.11.1914 ráno po vykopání zákopů odchod do Křivoplat a po poledni zase alarm a nocleh v zátopech.

18.11.1914 ráno proti nepříteli, před polednem srážka, hrozný útek zpět a ležení v zátopech přes 19. a 20.11.1914 ráno zase proti. Ráno 2x nás rozprášili a po třetí jsme postoupili. Vykopali zákopy a 21.11.1914 trochu střílení a 22.11. ráno nepřítel ustoupil a my za ním. Tak se postupovalo až k jedněm kopcům, kde byly vysoké skály. Proto jsme vždy říkali "na skalách". Tam se bylo několik dní. Poznámky psát nemohu, poněvadž jsem byl ten čas tak zničen, že jsem vůbec už pozbyl veškeré rovnováhy. Trochu tesknou a trochu nemocí jsem byl cely nanič.

3.12.1914 jsme poodešli ze skal do Složenice na 2 dny. Celkem bylo dobré na mináž, neboť nás bylo asi 70 mužů u setniný. Ten den jsem dostal 1. dopis z domu, který jsem několikrát po sobě přečetl a se slzami v očích vzpomínal na domov. Pak jsme šli do zákopů před Pilicu vlevo od skal. Tam jsme byli až do 12.12.1914 a pak jsme šli do Složenice.

13.12.1914 jsem dostal bedničku z domu a 15.12. po poledni odchod, pochodováno za Russama, kteří couvli. Tak se šlo až do rána do 8 hodin. Místy to šlo, v noci až do půl lítka v bahně, po cestách padlé ruské koně. Tě noci mě chytla běhevka a já následkem toho zesláblý jsem vystál hrozná muka.

16.12.1914 od 8 hodin do 12 hodin odpočinek, káva a pochodováno dál. Tak pochodováno až do 21.12.1914. Tam jsme zůstali ve vesnici Lubešov jako "divizionerezerva". O 11. hodině v noci alarm a pochodováno do rána přes vesnici Belk před Píncov. Tam podnikala naše divize útok. V noci jsem byl v jedné kuti a pak na stráži. Trousili se tam naši vojáci po páse zebahnění, neboť byli za velkých ztrát odraženi.

24. a 25.12.1914 jsme byli ze zákopů vystřídáni a byli ve stodolách v Belku. Měli jsme též trochu vánce. Dostali jsme vánčku a asi 30 cigaret každý.

25.12.1914 večer zas do zákopů a 27.12. večer jsme tam byli vystřídáni 13. plukem pěchoty a my v 11 hodin v noci odešli z Belku do Moskavy, vpravo od dosavadního místa.

28.12.1914 po poledni příchod do Moskavy. Přes noc jsme byli ve stodole, 29.12. večer do zákopů a 30.12. večer pochod asi 3/4 hodiny cesty do vesnice Chrobaš. Tam jsme měli hody, kupili vepřového masa, krůtu a šťastně dokončili starý a započali nový rok.

1.1.1915 večer do zákopů.

3.1.19.15 zase zpět do Moskavy.

4.1.1915 večer jsme šli na noc do sousední vesnice Mložavy Malý a spali ve škole.

5.1.1915 večer do zákopů. Až do 17.1.1915 jsme byli v Moskvě, vždy 2 dny v zátopech a 2 dny ve stodolách a přitom jsme drželi polní stráž. Posledních 5 dní ředitel. jen samé polní stráže. Cestou a na

místě samém do půl lítek ve vodě a bahně.

17.1.1915 jsme tam byly od rána až do večera a pak se šlo do rezervy do Kozubova, kdež se silně execírovalo. Tam jsme dostali koupit cukr, žemle, čokoládu, vuřt atd.

21.1.1915 večer zase do Moskavy do zákopů. Pak jsme byli ještě 2x v Kozubově a po obadvekrát očkováni.

13.2.1915 večer pochod do vesnice Zagajov. Povídalo se, že máme jet do Karpat, zatím ale z toho sešlo.

18.2.1915 po poledni zpět do Moskavy do zákopů.

23.2.1915 po poleđni do Mložavy, až do 1. března chodili na feldvochy.

26.3.1915 jsme byli u zpovědi.

28.3.1915 jsem byl též v kostele a ruské granáty nás vyhnaly ven. Vždy střídavě několik dní polní stráže a v zákopech, kde se silně provácovalo. V lese též se dělaly cesty ze dřeva.

25.4.1915 jsme byli na polní mši v Kozubově. Tak nám ten čas hezky ubíhal.

4.5.1915 - jakýsi rozruch, že máme někde jít, žádný nevěda kam. Měl jsem nějaké divné tušení, že bude zase nějaká mela, a že se se mnou něco stane, ač pochnopitelpě, že jsem nevěděl co. Nezbývá, než klidně čekati, co to bude. Večer odchod z našeho dosavadního bydliště, se kterým jsme se smutně loučili, neboť jsme tam byli už jako doma. Každý tušil, že takové časy už mítí nebudeme, jako byly tu. Z Mložavy se šlo večer do Terezova, kdež se nocovalo /asi 1 hod. cesty/.

5.5.1915 Ráno před 6 hod. odchod a pochodem jen s nepatrými přestávkami přes vesnice Zlatá, Probolovice, Přešť, Mikulov, Sokolov a odpoledne asi o 4 hod. ubytování v podzemních bytech ve vesnici Mistrzovice. Tam nám bylo vysvětleno, že nepřítel z toho cípu mezi Vislou a Nidou má byti vytlačen a my že jsme jako rezerva.

8.5.1915 po 9 hod. ráno alarm a odchod do lesa blíže Švarmlinie, kdež se do večera leželo a přivezena menáž. Asi o půlnoci kousek dopředu do úplně zbořené vesnice Kšany. Tam se leželo do rána na cestě s tornou na hřbetě.

9.5.1915 večer do půlnoci ve starých zákopech feldvache.

10.5.1915 odpoledne se zrobily trochu zákopy na spaní a do rána klid.

11.5.1915 jsem byl do půlnoci ne voše.

12.5.1915 ráno o 4 hod. divoký tágvach a pochodem za nepřítelem, prý couvl. Pře Nidu po Šlunové mostě přes město Myslice, které bylo též velmi rozbité. K večeru ubytování ve vesnici Ríkno.

13.5.1915 přes městečko Volice a v Olešné polední zastávka. O 2 hod. příchod do vesnice Brody. O 1/2 7 hod. odchod naší setniny jako "Nachrichtendetažná". Od 8 hod. asi do půlnoci ležení v příkopu u cesty a pak hodina spaní v jednon dvoře. Pak odchod.

14.5.1915 časně ráno jsme dorazili do městečka Stašova, kdež jsme se zdrželi do 10 hodin. Mezitím stříleno po nepřátelské patrole. Pak pochodem ve střelecké čáře s občasným bouchnutím po nepřátelské jízdni patrole. V jedné vsi nocleh a ráno

15.5.1915 dorazila celá naše divize a pochodem asi do 10 hodin. Dále postupováno ve střelecké čáře a odpoledne už to šlo do tuhého. Nepřítel zahnán a my zimou se třesouce. V obsazeném námi lese přenočovali.

16.5.1915 ráno zas jednou menáž a po menáži rozkaz do předu. Tušil jsem zas velkou zabijačku. Postupováno kus dopředu a zakopání se. Večer naše setnina do lesa zpět a o 2 hod. po pánoci menáž.

17.5.1915 odpočinek v lese v ouvoze. Od 2 hod. odpoledne do večera silná nepřátelská dělostřelba. Večer po menáži do zákopů. Tam se do rána kopaly nové.

18.5.1915 Ráno ještě doprovování. Odpoledne hrozná dělostřelba čím dál tím horší. K večeru taková hrůza, jakou jsem ještě nezažil. Rusové proti nám postupovali a dělostřelba tak hrozná, že celí omámení, skrže kouř a ohň jsme neviděli nic. Ta chvíle mi utkví v paměti na věky. Najednou zleva křik a už byli Rusové za zády a vynášeli nás ze zákopů. Pak nás hnali jako stádo dobytků, v jedné vesnici nás odstrojili a šlo se dál. Ve stodolách nocleh.

19.5.1915 O 2 hodině ráno se stálo a dál až do odpoledne. Tam dostali některí něco jíst, já ale nic.

20.5.1915 Před polednem odchod a k večeru přechod přes Vislu a zní v Onopolu nocleh.

21.5.1915 ráno polévka a chléb a pochodového do Krasníka. Tam zas večer a ráno polévka.

22.5.1915 Zase dál a nocleh v jedné vsi, po kterou se kdysi dostala naše armáda. Byly tam toho hrozné stopy. Spali jsme na hřbitově okolo kostela, který byl nadebro rozbity.

23.5.1915 Ráno polévka, maso, chleba a zase dál. Odpoledne se šlo přes město Lublin, cíl to našeho pochodu. Bylo to pěkné město, v něm mnoho vojska - nováčků. V jakémisi skladišti na nádraží jsme se bez večeře vyspalí.

24.5.1915 Před polednem do města k menáži a zase v dřívějších budovách nocleh.

25.5.1915 Před polednem zase na oběd a fasovali jsme něco cukru, čaje a 2 muži 1 konzervu. Večer nás naložili na vagony a asi před pánoci jsme se hnuli k dalšímu cestování.

26.5.1915 Jelo se přes stanice : Chelm a po poledni se menízovalo ve stanici Brest Litevský.

27.5.1915 Ráno odjezd od tamtého přes Kosovo, Kusmanovo, Minsk, kdež se večer menízovalo.

28.5.1915 Přes Orěu a ve Smolensku menáž a lénunk /14 h/.

29.5.1915 Ráno kolem 9 hodiny menáž ve stanici Vjazna. Před polednem odjezd.

30.5.1915 Ráno jsme dorazili do Moskvy. V poledne menáž a stálo se tam až do 31.5.1915 odpoledne. Ten a druhý den místo jídla peníze po 33 kop. denně.

1.6.1915 se jelo dál. Stanice za Moskvou nevím, až před polednem stojíme ve stanici Čošková a v poledne vystupujem u cíle naší cesty druhou ve stanici Malcov. Šlo se pěšky 15 verst a v jedné vsi nocleh. Ženské nám tam dávaly mléko a na večeři jsem si no koupil za 5 kop. plný šálek.

2.6.1915 Ráno jsem zase posnídal mléko. V poledne jsme dorazili na místo, do města Šacka. Všechny nás tam zapsali a dali nám polévku, chléb a 26 kop.

3.6.1915 Ráno, jakož po celý čas našeho pobytu tam, 3 kousky cukru, čaj. Na oběd polévka, kousek masa a kaše. Večer to samé jen bez kaše. Chléb se fosoval každý den a sice tolik, že mohl míti každý dost. Ráno ten sám den se šlo k lékařské prohlídce a odpoledne se pilně pralo. Spali jsme v jakési staré kasárni. Tak jsme ten čas ubíjeli ležením. Velká bída o kuřivo, peněz není a ničeho.

8.6.1915 jsme byli v jakési koupelni se vykoupat.

9. a 10.6.1915 odbyval se ve městě jakýsi výroční trh. Před našim obydlím se prodávali koně a ceny dle nás byly velmi nízké. Tak jsme zvykli na to ležení, až nejednou asi

16.6.1915 se povídalo, že máme jít na robotu.

V neděli 20.6.1915 po 9 hodině oběd a už se šlo na nádraží, ze kterého jsme přišli. Večer jsme sedli a pozdě v noci se vyjelo. Celken jsme byli s tím dosti spokojeni, že odjíždíme, neboť tam jsme byli hlídání jak arrestanti.

21.6.1915 jsme dostali ve stanici Plavno v 9 hodin ráno menáž. Pak se jelo přes stanici C... a večer se dorazilo do Moskvy. Tam druhou partii /100 mužů/ oděpjali a nás 200 jelo dál.

22.6.1915 Přes stanice Tula, Skuratovo, Čern, Mcensk. Každy už hledný jako vlk a teprve večer ve stanici Orel menáž.

23.6.1915 Ráno jsme přece vyfasovali každy 2 1/2 kostky cukru a čaj. Jelo se přes Kvasník Šumakovo a večer menáž a potřeby na čaj ve městě Charkově.

24.6.1915 Asi o 10 hodině před polednem jsme zarazili ve stanici Izum, cíli to naší cesty. Dostali jsme po 18 kop. a místo menáže 33 kop. Ježeli jsme v jakési zahradě. To ale nebyl cíl naší cesty, prý to bylo nějak spletené. My tedy museli

25.6.1915 ještě šlapat 45 věrst. do městečka Barvenkovo. Dorazili jsme tam asi o 4 hodině odpoledne. Už tam na nás čekali jako kdysi kupci na otroky. Tam nás brali po 2, 8, 10, 20 atd. Konečně co zbylo - 51 mužů sebrali dohromady a my přišli do dvora - našeno nastávajícího bydliště. Ten den jsme dostali též peníze na stravu. Večer pro nás přijeli a odvezli si nás /asi 5 vert/.

26.6.1915 Už jsme se probudili v novém bydlišti. Ráno jsme se vykoupalí, oprali a odpoledne už robotili. Jídlo zde hrozné. Ráno v 7 hod. kašová, v poledne zelová a sbírané mléko, k svačině též jakési šlichta a večer zas kašová. Robota od slunce řdo slunce. Hrozím se toho života zde.

27.6.1915 Neděle. Ráno snídaně žádná, až mezi 10- 11 hod. oběd.

28.6.1915 Okopávali jsme stromky v zahradě.

29.6.1915 Světili jsme Petra a Pavla.

30.6.1915 Ve středu nás vyprávili na seno. Prý svážet. Zatím ale se sváželo na louce do stohů. Spávali jsme na poli až do neděle. Druhý týden se dělalo ještě se senem a v pátek

8.7.1915 se začalo se séct réž a nastaly žně v plném proudu. Též jsem asi 3 dny ježzdil na stroji a jindy jsem vázel. Strava byla tekřka poříd stejná, jen místo ranní a večerní polévky jsme dostali na měsíc každý 2 fn cukru a balík čaje.

17.8.1915 se začalo mlátit. Mně se dosti podobalo dávat do stroje, tedy jsem k tomu šel. Jak dlouho se mi to bude podobat nevím.

3.9.1915 jsem nechal dívání a začal jsem vozit obilí domů. Před několika dny nám chtěli sebrat svačinu, ale my zarazili práci a přijeli všichni domů. Ráno se do práce nešlo až nám slíbili nedále svečiny.

11.9.1915 /29./ zase už ta sváđina nebyla, tedy my si umínilí, že od 1.ho po jejich nedělám. V neděli /30./ nás vyplatil, v pondělí jsme ještě dělali a v úterý ráno 14. září nás 20 do práce nešlo. Před polednem pro nás přišel strážník a odvedl nás do Barvenkova.

15. a 16.9.1915 jsme pochodovali do Izumu. Po celé tři dny jsme se museli sami živit. 15.9. večer jsme nocovali v jedné vsi. Strážník nás odevzdal přes noc pod dozor jakéhosi plesnivce, který nechtíc, abychom se mu rozchodili, nás k večeru asi 1 hod. zamknul do 2 einclaků.

17.9.1915 po poledni se šlo na dráhu a jeli do města Slavjanska na robotu asi 2 hod. cesty vlakem. Tam jsme dojeli večer o 7 hod. a o 8 hod. došli na nocleh do nové nemocnice.

18.9.1915 jsme robotili tam.

19.9.1915 v neděli odpočíváme, čekajíc na další den, neboť prý máme jít ještě dále robotit na cesty.

20.9.1915 ráno jsme robotili ještě v bolnici a po snídani jsme šli asi 2 hodiny pěšky robotit na cestu. Jest to zde pěkná práce. Máme zde ve vesnici pěkný byt. Ráno do 6 hodin spíme a večer před 6 hod. přestáváme. Jeden kolega nám vaří.

27.9.1915 pondělí - jsem byl ve městě Slavjansku onledně peněžní zásilky z domu, neboť 17.9. jsem dostal v Izumu lístek, uvědomění od banky, že peníze jsou mě zaslány. Dosud ale jich nemám. Poslal jsem ze Slavjansku pohled domů.

Tak nám tady při té práci čas klidně utíká. Strava dobré, chleba, že ho ani neužijeme, ale přece jen vzpomínám pořád na domov.

13.10.1915 Silný mráz a celý den chladné počasí. Ten den jsem obdržel peníze z domu poslané /25 R/. Privezl je desátník až k nám.

14.10.1915 Zase mráz a pořád chladné počasí.

V neděli 17.10.1915 vzpomínáme, že jsou hody a döhadujem se, mezi ssebou, zda-li už budeme za rok slavit hody doma nebo ne. Já si dělám naději, že do roka budem najisto doma. Tedy nevím, zda se mě moje naděje vyplní či ne. Často se zamyslím a vzpomínám na domov a přeji si hlavně zvědětí něco o domově.

26.10.1915 Do rána poprach sněhový a celkem pořád chladné počasí se studenými větry.

1.11.1915 jsme též měli rozžehnuté svíce a vzpomínali. Večery si krátíme čtením. Ze Slavjanska si nosíme knihy na čtení a jeden předčítá. Též české noviny si nosíme odtamtud aneb si necháme koupit ruské.

5. a 6.11.1915 večer bylo viděti se blýskat.

13.11.1915 Pršelo, byli jsme doma, tak mě napadla chuť něco lepšího sníst. Koupili jsme si tedy s kolegou Tesařem upečenou kačku /74 kop./. Velmi nám chutnala.

15.11.1915 V pondělí ještě jsme leželi, tu přijde náš děda, co nám vozil jídlo a hned spustil: "Zdravi ribjata, zabírajte vše a pojďte na Izom." Kolem 9 hod. jsme vyšli a před polednem jsme odjízděli k Izumu. V Izumu nás na noc ubytovali v arrestě.

16.11.1915 Ráno nás zas vynáli ven pod šopu a zapisovali, kdo chce ještě jít na robotu. Též jsem dostal lístek od strýčka Kašpara. Velice mne zarmoutila zpráva o smrti F. Nováka. Nechal jsem se též se všemi kolegy zapsat na robotu, ale s bolestí čekám, jaká zase bude. Tak, jak jsme se měli dosavad, jsme přesvědčeni, že se už v zajetí mít nebudem. Večer zas ten sám nocleh.

17.11.1915 V poledne přišel chazaj a chtěl pět člověků. Tedy jsme se hlásili. U zemstva nám vyplatili za robotu a my jechali s chazajem k nádraží. Pravil nám, že budem nosit myšky ve mlýně. K 1/2 3 hod. jsme dojeli na místo. Mlýn u dráhy, kdež nám dali jíst. Pak nás kdesi táhl, prý na ekonomii. O hrůza hrůzoucí, zas jsme už na ekonomii. Bláta po kolena, večer, jda pro večeři, zůstal jsem celý ztrnulý. Podleha, že u nás Bartošek má ve výhni bělší.

18.11.1915 Já dělal v kovární. T., Š. Z. po dvoře a Pazdírek ve mlýně. Přijda domů, zapřísahal se, že uteče. Konečně jsme se ale usnesli, že ještě zkusíme dál. P. šel do kovárny místo mne a já jsem vozil ze mlýna otruby atd. Pořád se rozmyšlím, máme-li zdrhnout či ne.

21.11.1915 V neděli večer jsme se rozhodli, že půjdeme na Izom. V pondělí ráno jsme popili čaj a ubírali se na dráhu. Tam jsme v čekárně počkali na vlak. Chtěli jsme jet osobním, ale tu jel nákladní a my v jízdě vskočili do brzdečské budky a už jsme se nesli k Izomu a smáli se takému cestování po ruském. V Izumu jsme slezli a zřízení železniční nás ještě poučili, že při jízdě "neda" do předu seskakovat při jízdě.

22.11.1915 V poledne jsme přišli na zemstvo a večer jsme nocovali v jakémsi privátním domě.

23.11.1915 Ráno jsme zas šli na zemstvo. V poledne přišel jakýs chazaj a chtěl 5 člověků. My zas dostali chuť na robotu, místo do Charkova. Slíbil 30 R. na měsíc a práce povoznická, tedy jezdit na nádraží a z nádraží. Šli jsme 4, neboť Zech se odtrhl, jel do Charkova. Ukládáme se na první nocleh, nevím, jak dlouho zde pobudem.

24.11.1915 Nedlouho po první den jsme vozili petrolej asi 5. nebo 6 t. q. Jeden vůz jsme vyvrátili "a to ničeho" pravil děda, co s námi jezdil.

26.11.1915 Mrzdlo a napadla sanice. Trvala asi týden.

3.12.1915 jsme si kupili boty a nějaké oblečení. Pazdírek odešel a my tři zůstali. Někdy si to chválíme, jindy zas klnem jak pohani, obzvláště když prší a je podně bláta. Když něco vezem "Tonkovi", tu mu pustíme ale řádně žilou. Už si tak to živobytí všelijak oslavujeme. Někdy se též s chutí zasmějeme některému chachlovi, když se mu vůz rozsype nebo kolo zláme. Též se i nám přihodilo, že se jelo až z nádraží do města bez ráfu nebo s půl ráfem, no ale to v Rusku "ničeho". Konečně jsme se dočkali těch ruských svátků a tedy první den za 6 týdnů odpočíváme. Tak nám ten čas tady v té robotě plyne jako voda.

Už je 4. březen 1916, ale zima už asi týden krutá. Poslední dny únorové jsem si nechal bombovat zub. Před tím asi 14 dní jsem nechal jeden vyrvat. Jen kdybych alespoň věděl, ak to vypadá doma. Zprávy z domova žádné. Stále a stále jen vzpomínám. Tak jsme šťastně zimu přetrvali a dělali si plány, jak se na jaře ošatíme a budem pékně žít. Tu najednou příjde

1.4.1916 od zemstva rozkaz dostavit se tam, prý pracovati na poli. Bylo nám to protivné, co ale dělat.

Tedy v pondělí 3.4.1916 jsme ještě ráno popili čaj, sebrali svoje ranečky a šli. Přišli jsme k zemstvu, přihlásili se tam a šli do města. Jdem z města, tu tam stojí vojenský náčelník. Jdem kolem něho, já poslední, tu on na mne křikne, čeho já jemu čest nevzdám. Já špatně naložený jsem byl, dosti zhruba mu odpovím, že já nejssem povinen jemu čest vzdávat, že nejsem už žádný voják, že jím byl, ale nyní že jsem býdný plenný robotník. On se na mne rozvzteklii, hned policajta, na zemstvo, tam mne vypsal co jsem zač a hejda k náčelníkovi. Tam mne strčili do díry a prý pojedu na Charkov.

S kamarády jsem se rozloučil jen tak, neboť jsem myslel, že budu v díře z den a vrátím se k nim. Teprve zvěděvši, co se mnou bude, jsem si rádně poplakal. V noci šel se mnou voják na nádraží a ráno

4.4.1916 jsme vyjeli na Charkov. Přijeda tam, si mě pozapisovali a co bude dál nevím. Bylo nás tady několik set. Budova to bývalého cirkusu. Tady jsem teprve spatřil tu zajateckou bídu. Lidé otrhaní, polo bosí a strava mizerná. Tak jsem si pomyslil, jak jedenkrát od-sud vyjdu, že budu hledět co nejvíce, bych se sem víc nedostal.

Tak jsem se už těšil, že pojedu brzy zas na robotu, když tu najednou

v neděli 9.4.1916 ráno přijde pro mne jeden jednoročák z kanceláře, že prý jsem vyfasoval 8 dní basy. Tedy jsem sebral svoje švestky a šel sedět. Posadili mě ještě ke 3 kolegům. Od těch jsem se dověděl, jak si mnozí austrijci v zajetí pěkně žijí. Chodí po Charkově, něco si vydělají, něco vyptají a přitom dobře žijí. Dva byli z nich, byli 6 měs. v městě. Už seděli jednou, neboť je policie už jednou chytla a nyní je chytla podruhé a teď už sedí měsíc a ještě nevědí, jak dlouho budou sedět. Tak jsem tam těch 8 dní přežil, ale spaní pro štěnice jsem tam málo užil, neboť to žralo, ty mrchy, jak zběsilé.

17.4.1916 Dnes mne pustili a zas čekám, co se bude se mnou dít. Rád bych se dostal zas do Izumu, tedy nevím.

Jest nás v celém cirku asi 10. Zato máme ale jinou společnost, potkanů jak koňat.

18.4.1916 Večer přišel do cirku od naší roty pán starší, zavolal mne a pravil: "Nykl pojdeš do naší kanceláře a budeš tam slúžit." Pomyšlel jsem si, že to nebude tak špatné, tedy jsem si sebral švestky a šel.

20.4.1916 před poledнем na robotu. Po poledni jsme vyjeli z Charkova, bylo nás 30, prý do Starobělska na Zemskou úpravu. V noci jsme na jedné stanici čekali asi 4 hodiny.

21.4.1916 Ráno o 1/2 7 hod. jsme dojeli na stanici Svatovo - cíl to naší cesty. Ted prý pěšky, jak daleko, žádný nevěděl. Na nádraží jsme leželi asi do 1/2 3 hod. odpoledne a nyní marš do 1/2 11 hod. v noci, než jsme přišli na vesnici, kdež jsme nocovali. Bylo to cestování k zoufání, tma jak v pytli, bláta po kolena. Byli jsme v půli naší pouti asi 30 verst.

22.4.1916 jsme vyšli asi o 1/2 10 hod. a večer jsme dorazili namísto, popili čaj a šli se vyspat do jakési kasárni na ty svátky.

23.4.1916 Odpočíváme, ráno čaj a na oběd trochu smradlavé supy. Vzpomínám, jak by se slavili svátky doma.

24.4.1916 přišly sem tam některá ženská a přinesly nějaké pečivo a vajíčka. Někdo toho měl dost, já jen kousek buchty a 1 vajíčko.

25.4.1916 už se dopoledne přihnali kupci na nás a mnoho nás rozebrali. Z naší party nešel nikdo, poněvadž jsme tady neměli ještě svoje věci.

Konečně 1. máje 1916 přišla i na nás řada. Přišli jacíc 2 otrhanci, odčítalo se jim 12 mužů, 6 austrijců, 6 Germánu a šli jsme. Cestou se ptám našich průvodčích, kam to jdeme. Prý 45 verst na vesnici k mužíkům. Ušli jsme ten den asi 10 verst, promokli na kůži a v baráku nocovali. Druhý den o 1/2 6 hod. jsme vyšli a počítali, že ke 3 hodině můžeme být na místě. Zatím ale jsme šli do samého večera. Jisti nám ti prašivci nedali po oba dva dny skoro nic. Už jsem cestou to Rusko proklínal za každým krokem. Večer jsme zarazili u jednoho toho dědka a všichni nocovali tam.

3.5.1916 ráno 3 Germáni zůstali u něho a 9 nás šlo ještě asi 2 neb 3 versty dále do druhé díry. Tam si nás rozebrali po jednom i po dvou. Já jsem zůstal u toho, co nás přivezl. Ihned jsem posnídal a šel robotit. Sázeli jsme zemáky. Druhý den a třetí jsem sel. Jídla taká, že doma jsem jídal v ty největší posty lepší. V pátek na oběd na poli suchý chléb.

4.5.1916 v sobotu mají svátek, odpočíváme, ale jaký to svátek, celý den se brouzdali po kolena v blátě okolo dobytka. Jeem odhodlán vše snášeti a vydržeti, neboť prý nás vzali tolko na 3 měsíce.

18.5.1916 Rok v zajetí. Kolikrát jsem už to Rusko proklet ? Snad už několiksetisíckrát. Do roku si ještě nedělám naděje na návrat domů. Často a častokrát jsem si už pomyslil, že by bylo lépe v prvním ohni padnout, než se trápit tak dlouho tam a tady ještě déle. Tady teprv poznávám, že naše práce doma, je vlastně odpočinek, proti práci tady. Před 4 hod. ranní se začne a slunce už dávno zapadlé, se ještě robotí. Tady ten národ ani vlastně neví co je to žít. Zná jen post a robotu.

25.6.1916 Je neděle 6 hodin večer. Klnu jak pohan. V žaludku bručí, neboť od rána od 10 hod. jsem ničeho nejedl. Čekám na svačinu, bude-li jaká. Slyšet od těch blbců, že jdou jejich vojska velice rychle dopředu. Bude prý skoro mír, tak oni hovoří, když jim trochu štěstí preje, ale jak utíkají, to prý ještě dva hody bude vojna. Já si myslím, ať se tam melou jak chtejí, jen kdyby už byl brzy ten konec a dostal se z té prokleté země pryč.

2.7.1916 Neděle - odpočívám. Jsem jak pomlácený, neboť jsem od středy už sekly seno. Ještě je toho na 3 neb na 4 dny.

7.7.1916 Je svátek - odpočívám. Včera jsem doseklo do poledne. Už jsem tak rád, že už je po tom. Onehdy už se mě starý ptal, jestli u nich zůstanu po těch 3 měsících dále. Já jsem mu odvětil, že nevím jestli zůstanou druzí. Ti, jak od nich slyším, nechtějí, neboť se mají na jídlo hůř než já. Tuze by mě rěd alespoň přes ty žně udržel. Tedy nevím, čert, aby se jim tady drel. Dokud bylo méně práce, jídlo ještě ucházelo, ale ted v nejtěžší práce na poli, jak zajíc tam se uvaří, kaše a je odbyto. Mě dají kousek toho špeku, ale oni mají půst od Trojice až do Petra a Pavla.

30.7.1916 /17/ Tři měsíce pobytu zde ukončeny. Já jsem se rozhodl ostat dále, neboť se mně to vandrování protiví a v tom všivém Rusku si lepšího místa nevyberu. Jeden z kolegů též zůstane, tedy tu nebudu sám. Minulou neděli jsme dostali každý po jednom prádle z domácího plátna a víc nic. To je za 12 R. Už tři dny sečem ječmen a žito. Rýž se sekla asi před týdnem.

13.8.1916 Už jsme asi před třemi dny skončili Žně. Ještě to dosti šlo, představoval jsem si to horší. Ted to už bude s tou robotou slábnout. Nevím, jak dlouho mne ten můj chachol bude držet. Zatím jsem se ale s tou svázkou zmýlil. Večer se do 10 hod. skládalo a ráno před 3 hod. už se zapřahalo. Prokletá banda !

21.9.1916 Vymlácené už máme asi 14 dní. Nosiil jsem přitom slámu /rožně/. Robota, že horší na světě není. Ted ořem s klukem a v noci pasu voly.

9.10.1916 Už šestý měsíc prožívám u toho otrhance. Prý dokončím u něho měsíc a pak si mě vezme na zimu druhý lump. Jsem už ke všemu lhostejný, ať už se se mnou děje cokoliv. Před rokem jsem najisto čítal, že v tomto čase už budu doma a dnes ? Nezbývá jiného, než dělat si opět naději. Snad to do roka skončí.

27.11.1916 Zítřkem opět načíná půst, který potrvá 6 neděl. Jsem už skoro měsíc u toho druhého chachala. Chodím v jeho botech, neboť nám vydala Zemská úprava také střevice. Práce není tak zlá, ale velice se mi protiví to mačkání v tom bahně okolo skotiny. Ale co dělat? Slyšet, že je na 40 dní příměří, ač já tomu pravdy mnoho nepřikládám. Kdyby to teď už skončilo, to by byla spása pro nás.

24.12.1916 Už třetí Štědrý den slavím mimo dům. Zima je zde tuhá. Z domova zprávy nijaké. Co tam asi dělají ???

31.12.1916 Už opět rok prošel a já ještě v Rusku. Snad už ten Nový rok nám přinese ten blahý okamžik, kdy se shledáme s drahým domovem.

14.1.1917 Rusky nový rok. Už asi 3 neděle chodím ve svých botech, které jsem si za svoje peníze pořídil. Skoro každý den se scházíme s kolegou Jos. Mužíkem z Drahlova, který nyní žije u mojího dřívějšího chachala a postesknem si jeden druhému v té ruské bídě.

23.1.1917 Mezi 10. a 11. hodinou dopoledne bylo vidět zatmění slunce. Asi před 3 dny přivez l děda ze Starobělska nám naše rakouské komisní střevice. Bude v létě v čem chodit a na zimu snad už bude té prokleté vojně konec.

11.2.1917 Poslední dny zima taká, jaké jsem ještě nezažil. Mrazy a metelice, že se stihá z chaty vyjít.

17.2.1917 Zima velká, vichřice burácí celý den a noc. Stále jen trudná nálada a vzpomínky, co asi dělají doma a kdy asi bude té prokleté vojně konec, bude-li kdy.

18.3.1917 Zima stále drží, sníh dosud leží. Mrazy a metelice také, jakých jsem doma nikdy nezažil. Za každým krokem to Rusko proklínám, obzvláště teď v tom postě. Je to hrozné, samé kartochy a kapusta.

25.3.1917 Mírnější pohoda už asi 3. den. Sníh načíná roztávat. Dělám si naději, že už to snad brzo skončí, neboť je to zde jakési rozházené. Cara nemají, co byl se odřekl trůnu, ustanovili jeho bratra, ten se též odřekl a teď vládne sama duma.

2.4.1917 Ještě jsem jel na saních, ale už zima se vzdala svého vlády, ukazuje se pěkné jaro.

10.4.1917 Vyjeli jsme ponejprv do pole.

13. a 14.4.1917 už jsem myslil, že se vyvrátím, neboť po oba dny samý a samý chléb, ničeho vařeného.

15.4.1917 Druhá neděle velikonoční. Už druhé velikonoce v Rusku a naděje na konec žádná.

8.5.1917 Jsem s radostí četl opět za 18 měsíců řádky z domova.

22.5.1917 Opět 2 lístky /od Top. a od M./

25.5.1917 jsem psal Josefu Běhalovi.

10.6.1917 opět lístek z domu.

17.6.1917 jsem dělal s mojím lumpem pořádek. Za 7 měsíců jsem si vydělal 1 Rubl. Ostatní si odčítal za boty, za kabát a za čepici. Už opět nastane ta dřína s tím kosením. Až se mi dělají mžitky před očima, když si vzpomenu: od 3 hod. ráno do 9 večer se ohánět kosou!!! - a při také mizerné stravě.

Tak jsem bídň prožil celé léto, nastal podzim. Mlácení, opět od 1 hod. z půlnoci "víjet" až do rána. Potom orání a opět celé noci se potloukat s volami. Nastala zima, trochu oddych. Před věnočemi 6 neděl půst. Těším se, že po těch vánocích zase bude alespon té

svininy trochu. Zatím ale mě sklaplo. Před vánocemi mě poslal ten lump na váhovku mlet pšenici. Byla tehdy krutá zima. Cestou domů jsem se nějak prostudil a šuž mě to drželo.

5.1.1918 Čtyři dny jsem se trápil doma a

9.1.1918 s velkou námahou jsem ho přemluvil, že mě odvezl do Starobělska do nemocnice.

10.1.1918 jsem byl přijat v nemocnici a po prohlédnutí jsem se dozvěděl, že je to tyfus. Bylo mě všelijak, jen moc dobře ne. Přes 41 °C horečka, která trvala asi 9 dní. Po všechnu tu dobu jsem ležel nevěda ničeho, co se kolem mne děje. Zaopatření dosti obstojné.

6.2.1918 tam přijeli chachlové z té vesnice, kde jsem býval, tedy jsem se odhodlal vrátiti se s nimi, neboť už mě bylo velmi teskno po kamarádovi. Jsem ale dosud ještě jak mláto. Byl jsem ještě ve městě, už tehdy "pošlo" našich mnoho hochů domů. Já jsem ale odhodlán počkat ještě, jak se věci vyvinou dále.

17.2.1918 jsem obdržel 12 R., lístek ale už od podzimka žádný. Dějí se tady velké převraky, jenže tady v té díře se člověk nedoví ničeho pravdivého. Jeden praví, že našich mnoho a mnoho jde domů. Jiný zase, že je naši nechťejí pouštět přes hraniční a posílají je zpět. Tu zase už je mír, zítra opět jinak atd.

Já ale zkrátka nevěřím v nic a čekám, co se dále ukáže. Jak to nebude jinaké do jara, tedy hned, jak cesty vyschnou, pingl na ramena a půjdem, když ne jinak, tak pěšky "domoj". Neboť už zde přímo pálí půda pod nohami.

11.3.1918 jsme se pobíznili, že půjdeme domů. Pořád slyšet, že našich mnoho jde domů. I my

12.3.1918 ráno se sebrali a cestovali na Starobělsko.

13.3.1918 jsme dorazili na místo, kde jsme uslyšeli, že je to taková nejistota. Tedy jsme se uložili v kasárni a ležíme a čekáme, co se bude dále dít. Přišlo rozhodnutí, že každý musí na robotu opět, ale přece už trochu solidnější cena 10 R a oděv. Na tu robotu se ale nechce, neboť se pořád proslychá, že už brzo budou zajatci vyměňováni. Tak tady čekáme, peníze ubývají, neboť z toho, co nám dávají jist, bych brzy ztratil kalhoty, 1/4 f. chleba denně a čistou supu. Mnoho tovaryšů chodilo po vesnici po ptaní. Též i já s jedním kolegou jsem se odhodlal v pondělí velikonoční /1.4.1918/ na tento výlet. Bylo to protivné, ale jak se říká, člověk zvykne všemu. Jak jsem snědl, šel jsem opět.

10.4.1918 jsme se opět najali na robotu s kol. J.M. , neboť už nebylo skoro co kouřit. Za 30 R na měsíc. Bylo to asi 70 verst za Starobělsko. Taky jsme prožívali ten ruský pust a čekali, kdy už si pro nás Germánci přijdou. Na ruské velikonoce /5. května /22.4./ jsme se opět rozhodli, že po těch svátcích se vydáme opět na cesty, neboť jsme se doslechli, že Němec odpravuje zajatce domů.

8.5.1918 ráno jsme vyšlápli a

10.5.1918 ráno jsme dorazili do města.

11.5.1918 odchod na stanici. Cestou celý den déšť. Na polovic cesty jsme byli na kvartyře přes noc i opět druny den a na noc, neboť pořád pršelo.

13.5.1918 zase zvesela dále, po poledni jsme dorazili na stanici a hned do vlaku a už jedem na Ekaterinoslav.

15.5.1918 stojíme v Ekaterinoslavě; dali nám kousek slaniny a chleba.

20.5.1918 Na stanici Voločisk jsme vystoupili a pěšky přešli přes hranice na stanici "Podvoločisk". Ten den v noci jsme ještě dorazili do Tarnopolu, kde jsme se zdrželi až do 24.5.1918. Tam jsme se vykoupali atd.

24.5.1918 v noci odjezd a

25.5.1918 v poledne ve Lvově menáž a večer jsme ^{Vys} vystoupili na stanici Gradek, kdež jsme ubytováni v barákách, prý na 14 dní neb na 3 neděle a potom už domů.

15.6.1918 jsme slavně přísluhali novému císaři Karlovi a po přísluze máme prý co nejdříve odsud odjet. Teď už se tady mám dobře, jídlo ještě mám, co jsem dosal z domu a víc neděláme, jen ráno od 8 do 10 h jdeme na procházku a víc nic. Přes den se bavíme čtením knih a novin, neboť je zde zřízena pro nás knihovna a čítárna. Kdo chce může si hodit v kuželky, neb v čítárně zahrát v šachy, na housle, harmoniku atd. Všechno mají, jen toho chleba není. 1/8 bochníku na den a dosti často není žádný.

20.6.1918 o 3 hodině odjížděd na stanici a o 1/2 6 jsme se pohnuli. V Přemyšlu večeře, stojíme tam skoro až do rána.

21.6.1918 v Řešově o 9 hod. káva a stojíme tam do 5 hodin. Mezitím oběd. Večeře v Tarnově a

22.6.1918 o 4 hod. ráno jsme vystoupili v Krakově, kdež se máme zdržet do druhého dne.

- - -

Domovina.

Rodná moje vísko moje drahá,
v níž jsem užil tolik štěstí, blaha.
Na vojně hukot děl a rachot pušek,
doma na zahradě bzukot včel a mušek.

Na stráži v nepohodě, mrazu před se upřeně jsem sleděl,
doma v takém čase u vynáštých kamen seděl.

Jarní večer jak se doma krásně prožíval,
a tam každý jenom vojnu proklínal.

V máji nastaly zas trudné časy,
pochody úmorné a boje s Rusy.

Po odpoledním hukotu jednoho večera
sbírali Mosgáli moje kolegy a mne s nima.

- - -
A zde v Rusku pracuj do úmoru,
celý den do večera od samého svitu.
Doma po práci vždy nějaká zábava
a zde jenom stále trudná nálada.
O žnich, jak se doma s chutí kosilo,
tady samé vzdechy by se to už skončilo.
A naděje na konec žádná není,
budu zde ještě asi po druhé zimovati.
Doma do oběda nejist na velký pátek,
a zde každou neděli a každý svátek.

Sova čítá se co noční pták,
v Rusku sovou tou každý sedlák.
Nezná čas, kdy jist a spát,
honí stále jen a jenom rabotat.